

40 dnů s Biblí 2021:

Pane, nauč nás modlit se

Modlitební katechismus

PANE, NAUČ NÁS MODLIT SE

„*Pane, nauč nás modlit se,*“ žádali učedníci Pána Ježíše (L 11,1nn). Jan Křtitel tomu své žáky učil, Pane, nauč nás tomu také... Ježíšovou bezprostřední odpovědí na učednickou prosbu byla slova, známá po staletí jako modlitba Páně neboli Otčenáš. Odpovědí v širším slova smyslu bylo celé Ježíšovo vyučování, ba celý jeho život – a jeho umírání -, jak ho zvěstuje evangelium.

Ježíšova modlitba a Ježíšův modlitební, a vůbec celý život představovaly potřebnou odpověď pro učedníky tehdy; a stejně žádoucí odpověď představují pro nás dnes. Vždyť i my musíme Krista opakovaně žádat: „*Pane, nauč nás modlit se.*“ Ano – hádám a snad nikomu nadmíru nekřivdím – ani my se většinou ještě neumíme modlit. Či raději doznám sám za sebe: Ano, neumím se modlit. A necítím se způsobilý o modlitbě psát. Víím z osobní zkušenosti, co je modlitební ztišení, co jsou vyslyšené modlitby. Ale znám i modlitební nejistotu a bezradnost. „*Vždyť ani nevíme, jak a za co se modlit*“ (Ř 8,26). Znáím nevyslyšené modlitby. Víím, jak prázdná jsou leckdy slova mých modliteb; a jak může člověka tížit Boží ticho, o které se modlitba rozbíjí. Znáím nedověru, ale i obyčejnou roztěkanost, lenivost, nechut' k modlitbě...

Ovšem tím spíše vás také v letošním období před Velikonocemi zvu do Písma! Konkrétně ke slovům modlitby Páně a k vyprávění Lukášova evangelia - ono zmiňuje učednickou prosbu a lze je právem nazvat evangeliem modlitby. Zvu vás k modlitbě. Přičemž v záhlaví a v jádru četby, studia i modliteb ať je právě ona primární prosba: „*Pane, nauč nás modlit se.*“

Tento „katechismus“ nabízí uvedení do modlitby, rozpis čtení z Lukášova evangelia a z Třetí a Čtvrté knihy žalmů (Ž 73 – 106), dále pracovní listy pro studium modlitby Páně ve skupinkách či biblických hodinách a nakonec povzbuzení k domácím pobožnostem s čítankou několika klasických modliteb.

David Beňa

TÁPAVÉ UVEDENÍ DO MODLITBY

„Psát (...) o modlitbě je pochybný podnik,“ říká O. Cullmann († 1999), profesor basilejské univerzity, v úvodní větě své poslední knihy, kterou věnoval právě modlitbě. Modlitba je cosi intimního - těžko se o ní pojednává z odstupů a bez rdění či bázně. V modlitbě se člověk setkává s Bohem (a se sebou samým) či Boha (i sebe sama) hledá a vyhlíží: a Boha (sebe i svět) nově poznává. Modlitba je místem zápasů víry – a zápasů o víru -, ale někdy i místem nevíry a marnivosti (Mt 6,5,7; L 18,9-14). Je útočištěm i bojištěm. Dotýká se v ní nebe se zemí, „*tak ať nemohá jsou tvá slova*“ (Kaz 5,1). Snadno v ní člověk propadne svéhlavostí, anebo rezignací. V modlitbě se ukazuje, jak si kdo představuje (či zakouší) Pána Boha – zdali jako přísného Rozhodčího, či soucitného Otce; zdali jako Zdroj vesmírných sil, nebo jako svrchovaného Krále všehomíra; zda jako mlčenlivou Hlubinu bytí, anebo nespoutaného Bojovníka, který se člověku staví do cesty. Právě v modlitbě se projevují zvláštnosti různých výkladů Písma, křesťanských tradic a zbožností, ale i osobního naturelu a příběhu. Ano, psát o modlitbě je „pochybný podnik“.

A přece smíme s Bibli i s tradicí a s vlastní zkušeností o modlitbě mluvit a učit se jí. Vždyť je tepem víry, svatyní uprostřed světa. Vždyť je naší řečí k Bohu a s Bohem... a také od Boha. Je naší řečí - i mlčením -, v němž překračujeme možnosti lidského vyjádření a povědomí, a přece se právě tak smíme stávat skutečně lidmi, lidmi stvořenými k Božímu obrazu, dětmi Božími. O modlitbě bylo napsáno mnoho užitečného. Náš materiál neumí nic přidat, a nechce ani nadmíru opakovat, co lépe napsali jiní, povolanejší. Z mnoha titulů, v češtině dostupných – a z nichž některých zde čerpáme -, zmiňme alespoň:

- Dietrich Bonhoeffer: Život v obecnství, Návrat domů 2006.
- Carlo Carretto: Listy z pouště, Cesta 1994.
- Romano Guardini: O modlitbě. Uvedení do školy křesťanské modlitby, Karmelitánské nakladatelství 2006.

- Anselm Grün: Modlitba jako setkání, Karmelitánské nakladatelství 1993, 2002.
- Jan Kalvín: Modlitby, Kalich 1948.
- Timothy Keller: Modlitba. Zkušenost posvátné úcty a důvěrného vztahu s Bohem, Triton 2017.
- Jan M. Lochman: Otče náš. Křesťanský život ve světle modlitby Páně, Kalich 1993.
- Martin Luther: Modlitby. Jak se modlit, Zdeněk Susa 2009.
- Henry J. M. Nouwen: Cesta srdce. Spiritualita pouště a duchovní služba dnešní doby, Zvon 1995.
- Antonyj Surožskij: Tvář v tvář, Karmelitánské nakladatelství 2002.

Seznam by mohl pokračovat. Každý necht' vybírá, čte, praktikuje a rozsmužuje. Nezapomínejme přitom na čtyři základní východiska: 1) Modlitba je Boží dar; 2) váže se k Božímu slovu; 3) je pestrá jako duha; a 4) není technikou, nýbrž společenstvím s Bohem.

1) Modlitba je Boží dar

„Modlitba je souhrnem našich vztahů k Bohu,“ píše Carlo Carretto. „Jsme takoví, jaká je naše modlitba.“ Ale vzápětí dodá, že modlitba „nepochází ze země, ale z nebes“. V modlitbě se formuluje a formuje náš vztah k Bohu; modlitba je výrazem naší víry, charakteru a příběhu. Zároveň však není naším vynálezem či výsledkem lidské touhy po Bohu. Je ozvěnou touhy Boží po nás! Bůh nás stvořil; oslovil Abrahama; vyvolil si Izrael; pro Izrael a svět svěřil prorokům své slovo; z vlastního rozhodnutí se v Ježíši stal jedním z nás. A člověk tomuto Božímu oslovení naslouchá; a na jeho popud se k Bohu obrací. Žaltář, „knížka modlící“ Bible, proto začíná blahopřáním: „Blaze mužů... který nad jeho zákonem rozjímá ve dne i v noci“ (Ž 1,1n). Modlitba je reakcí na Boží zákon a spásu; je očekáváním na Boha a jeho dary: „Bože, na vlastní uši jsme

slýchali vyprávění svých otců o činu, který jsi vykonal za jejich dnů, za dnů dávných... Na pomoc nám povstaň, vykup nás pro své milosrdenství“ (Ž 44,1.27).

Jak říká Ježíš, modlitba se děje „ve jménu mém“ (J 16,23-28; Mt 18,18-20). Aneb k Bohu se neobracíme svémyslně, ale z Kristova pověření a zmocnění, ne pro své zásluhy a dosaženou dokonalost, nýbrž pro ponížení a vyvýšení Kristovo, ne sami za sebe, nýbrž ve víře v Ježíše Krista, v jednotě s Ježíšem. Apoštol Pavel podobně mluví o Božím Duchu. Ten byl v Ježíšovi, Synu Božím, a nyní je i v nás a s Ježíšem nás tak spojuje a dělá z nás Boží děti. Právě „Duch synovství“ je podněcovatelem modlitby, ba samotným modlitebníkem. V Duchu se jako „synové Boží“ modlíme k Otci, příp. sám Duch v nás k Otci volá (Ř 8,15n.26-30; Ga 4,6n). Modlitba je naší řečí k Bohu, zároveň ale přesahuje hranice našeho jazyka a rozumu, vždyť v ní jaksi mluví Bůh s Bohem a jaksi se v ní připojujeme k odvěkému rozhovoru Božímu.

Modlitba je Boží dar člověku: je nám dáno oslovit Stvořitele jako svého Otce, ba jsme přizváni do Božího společenství vzájemné lásky. Modlíme se k Otci - skrze Syna - v moci Ducha svatého.

2) Modlitba se rodí z Božího slova

Modlitba proto není jen spontánním výkřikem zbožného srdce, nýbrž vychází ze slov Písma, upozorňuje Dietrich Bonhoeffer. Tak nás to ostatně učí stará mnišská a reformační praxe žalmového zpěvu: naše slova se rodí ze slov Bible; biblické formy dávají tvar naší víře. Podobně modlitbu zakládá mnišská tradice tzv. „božského čtení“, lectio divina: Text Bible je předmětem opakovaného čtení (lectio) a pomalého promýšlení (meditatio). Z takto „ochutnávaného“ Písma se rodí modlitba slov (oratio), ale někdy také modlitba mlčení, tichého spočinutí v Bohu (contemplatio).

Martin Luther, vyrostlý v téže mnišské tradici, na tomto místě mluví o pokušení (tentatio): selhání nás vyvádějí ze spolehnutí na vlastní zkušenosti a odkazují nás zpět ke slovu Písma, k darům a zaslíbením Kristovým. Nouze učí člověka

modlitbě, praví německé přísloví (Not lehrt beten). Ostatně učitelé modlitby i z jiných tradic, např. pravoslavný Antonyj Surožskij, varují před zaměřením na pocity, před vyvoláváním určitých duševních stavů. Nesmíme zapomínat, že setkání s Bohem a modlitba jako taková, jakkoli suchá, je „darem nebe zemi, darem Otce Synu, Ženicha nevěstě“, církvi (C. Carretto). A že ke křesťanské modlitbě patří i zkušenost Božího mlčení či vlastní vyprahlosti a selhání.

Modlitba nepramení ve vlastních nápadech či hnutích, není příležitostí prosadit sebe sama. Je spíše místem, kde se má prosadit Bůh. Opírá se totiž o Boží příběh s Izraelem, vyrůstá z Božích přikázání a zaslíbení, z Kristova evangelia. Bible je semínkem i živnou půdou, podkladem i měřítkem modlitby. Písmo nás vede k modlitbě; a modlitba nás zase vtahuje do Písma.

3) Modlitba hraje všemi barvami

Je zřejmé – zrovna z modliteb zachycených v Bibli! -, že modlitba mívá tolik barev a tónů, kolik tónů a barev mají biblické knihy a verše; a kolik tónů a barev má život. A kolik jich na sebe bere Kristova přítomnost ve světě, dílo Ducha svatého v církvi a v lidském životě:

- Modlitba je **uctíváním**, je uctívou a nadšenou chválou Stvořitele, Spasitele, Pána – vždyť Bůh je dobrý a svatý; vždyť Boží díla jsou dobrá a pevná; anebo: vždyť nic zlého v posledku nemůže Boží dílo zkazit a Boží svatost pošpinit (Ž 103; 147 aj.).
- Modlitba je **díkem** za štědré Boží dary a skutky, časné i věčné, hmotné i duchovní (Ž 103; 1Tm 4,3-5).
- Modlitba ale může být i **stížností** a **nářkem**, pláčem nad světem, který se nerýmuje s Božími představami. Modlitba může být bolavým střetem s Bohem, kterému nerozumíme (Ž 77; 89; Mt 27,46 aj.).
- Modlitba je zásadně **prosbou** o zajištění a pomoc, o Boží ochranu a vedení (Ž 5; Mt 7,7-11 aj.).

- Je **pokáním**, vyznáním hříchů, prosbou o odpuštění a čistotu, o sílu k poslušnosti, prosbou o dar Ducha svatého (Ž 51 aj.).
- Je ale také – jak vidíme u Abrahama, Mojžíše, Daniela či Pavla - **přímluvou** za jiné hříšníky, za nemocné, potřebné, za bratry a sestry, za sluhy slova, za celý svět (Ex 34,7nn; Da 9; Ef 3,14nn; 1Tm 2,1nn).
- Na způsob vyučujících žalmů může nabýt i podoby **vyprávění** a **rozvažování** (Ž 78 atp.).
- Ale jak bylo výše naznačeno, modlitba může nabýt i podoby tichého **spočinutí**, usebrání před Boží tváří, ba i podoby mystického vytržení v Boží oslepující přítomnosti (Ž 131; 2K 12,1-4).

Modlitba spočívá ve slovech, ale patří k ní i ticho. Patří k ní přemýšlení, ale také pasivní oproštěnost. Může být dlouhá, dlouhodobá, vytrvalá, leckdy ji ovšem stačí krátká chvilka, „střelné“ zvolání, povzdechnutí (L 18,1; Mt 6,7n). Modlitba může být vznosná jak hymnus, ale taky prostínká jak dětská říkanka. V Bibli a tradici modlitbu podpírají tělesná gesta (povstání, pokleknutí, poklona, sepjaté či pozdvižené ruce, zavřené oči) a vnější symboly (zvláštní místa a časy, zapálené svíce, kříž), také hudba a zpěv. Modlitba je osobní, soukromá, skrytá (Mt 6,6). Patří ovšem i do společenství manželství, rodiny, sboru (1Tm 2,1nn). Vlastně vždy – ať v soukromí, nebo při veřejné bohoslužbě - je modlitbou „těla Kristova“, církve (Otče náš). Je modlitbou vlastních slov; ale přidruží se také ke slovům druhých; ba přidrží se i tradičních předloh.

Jako je mnohohlasé Boží zjevení, jako je barevný lidský život, tak živoucí a různorodá smí být modlitba. Celý náš život v ní smí stát před Bohem. Biblické slovo otvírá v Kristu mnoho různých cest Otce k nám a našich cest k Otci.

4) Modlitba je společenství s Bohem

Z výše řečeného vyplývá, že modlitba není pákou k ovládnutí Boha, páčidlem vhodným k vymáhání Božích darů, technikou, která při správném užití „zlomí“

či „zmocní“ Boha, aby člověku učinil po vůli. Starý a Nový zákon jistě na mnoha místech přislíbují vyslyšení vytrvalé, opravdové, důvěřivé prosby (Dt 4,7; Jr 33,3; Ž 32,6; Mt 6,7n; Mk 11,22-25; L 18,1nn; J 16,23; Jk 5,14nn; Žd 4,16). A z Písma, z dějin i z vlastní zkušenosti známe vyslyšené modlitby! Z Písma a ze života ovšem známe i zkušenost proseb nevyslyšených. Asi nejznámějším příkladem je Ježíšův modlitební zápas v Getsemane (Mt 26,36nn; Mk 14,32nn; L 22,39nn; srov. 2K 12,7-9): „Abba, Otče, tobě je vše možné. Odejmi ode mne tento kalich. Ale ne jak já chci, ale jak ty chceš.“ Ve smutku a slabosti opakovaně, usilovně prosil Kristus Otce, aby ve své všemoci změnil plány, aby zvolil jinou cestu smíření, než jakou představoval kříž. Přičemž vždycky znovu nakonec dospěl k rozhodnutí uposlechnout Otcův pokyn, ať bude znít jakkoli. Byl Boží Syn vyslyšen, nebo oslyšen? Jako by v této - a v každé? - modlitbě snad ani primárně nešlo o to, zda bude, či nebude prosba vyslyšena, zda modlitebník dosáhne svého, jestli člověk získá Boha pro své plány. Nýbrž jako by v této - a každé - modlitbě šlo o to, jestli člověk sladí krok s Bohem, jestli se dá získat pro Boží pohled na věc, jestli se naplní vůle Boží; jestli se člověk Boha chytí a nechá se Bohem uchopit. Jako by šlo primárně o *společenství*, ne o výsledek!

Z Bible, z dějin i vlastní zkušenosti známe příběhy vyslyšených modliteb. Mnozí prožili modlitební zápasy, v nichž jako by Bůh žádal, abychom se mu postavili, abychom nepolevili, dokud nepožehná (Gn 18,17nn; Ex 32,7nn; Iz 51,9). Mnoho žalmů zve právě k takové smělosti, k takové víře v dobrého Boha, k víře, která se staví všemu – dokonce i Bohu samému (Ž 10; 42; 71; 74; 77; 89 ad.). Také tyto žalмовé protesty jistě předkládají konkrétní prosby. Předně jim však jde o jedno: aby člověk zachoval víru uprostřed zmaru; aby Bůh ochránil svou důvěryhodnost i za pochybných okolností. Jde v nich předně o to, aby se člověk dočkal Boha; a Bůh aby se dočkal člověka! Předně o toto *shledání* – byť „jen“ v očekávání naděje, v zápasu víry, v touze lásky - jde v *každé* modlitbě! V tom smyslu Otec Ježíše vyslyšel v Getsemane právě tím, že ho *nevyslyšel*. V tom smyslu je každá důvěřivá prosba vyslyšena (a to i prosba oslyšená): vždyť Bůh ji *slyšel*. Modlitba není metoda „jak na Boha“; modlitba je cesta k Bohu, je cesta a *společenství* s Bohem.

MODLITBA PÁNĚ

Modlitba Páně se objevuje v Mt (6,9-13) a L (11,2-4). V Mt je součástí naučení o pravé zbožnosti v rámci kázání na hoře (6,1nn): Jak má Kristův učedník konat skutky milosrdenství, jak se má modlit a jak postit? Modlit se nemá naoko před lidmi, nýbrž v soukromí, před „Otcem, který zůstává skryt... a který vidí, co je skryto“. Také není potřeba v modlitbě množit slova a snažit se Boha umluvit, vždyť „váš Otec ví, co potřebujete, dříve než ho prosíte“ (6,5-8). Vzorová modlitba, Otče náš, je následně doplněna napomenutím k odpouštění hříchů (6,14n) a povzbuzením k důvěře v Boží péči (6,19nn). V Lukášově evangeliu je modlitba Páně uvedena učednickou prosbou: „Pane, nauč nás modlit se“ (L 11,1) a doplněna povzbuzením k důvěřivé vytrvalosti, a sice ve formě podobenství o příteli, který vyhoví sousedově prosbě dokonce v noci, a o otci, který dětem rád dává, oč ho prosí (11,5-13).

Otčenáš vešel do liturgie církve a do rodinné i privátní zbožnosti v doslovném evangelním znění (Mt). Je ovšem také jistě zamýšlen jako obecnější **vodítko** či **měřítko** modliteb: Ke komu se obracíme? Kým je pro nás Bůh? Důvěřujeme jeho dobrotě a moudrosti, ctíme jeho svatost? A o co konkrétně Boha žádáme? O co prosíme v první řadě? Co opomíjíme? Jaké místo mají v modlitbě osobní záležitosti, jaké místo mají záležitosti společné, jaké místo mají záležitosti Boží? Právě prosby modlitby Páně jsou **návodem**, jak se modlit.

Lukášovská verze modlitby se od verze matoušovské, které se drží (nejen české) ekumenické znění užívané v bohoslužbách, mírně liší; cituji podle ČEP:

Mt	L
Otče náš,	Otče,
jenž jsi v nebesích,	
bud' posvěceno tvé jméno.	bud' posvěceno tvé jméno.
Přijď tvé království.	Přijď tvé království.
Staň se tvá vůle jako v nebi, tak i na zemi.	
Náš denní chléb dej nám dnes.	Náš denní chléb nám dávej každého dne.

*A odpusť nám naše viny,
jako i my jsme odpustili těm,
kdo se provinili proti nám.*

*A nevydej nás v pokušení,
ale vysvobod' nás od zlého.*

*A odpusť nám naše hříchy,
nebot' i my odpouštíme každému,
kdo se proviňuje proti nám.*

A nevydej nás do pokušení.

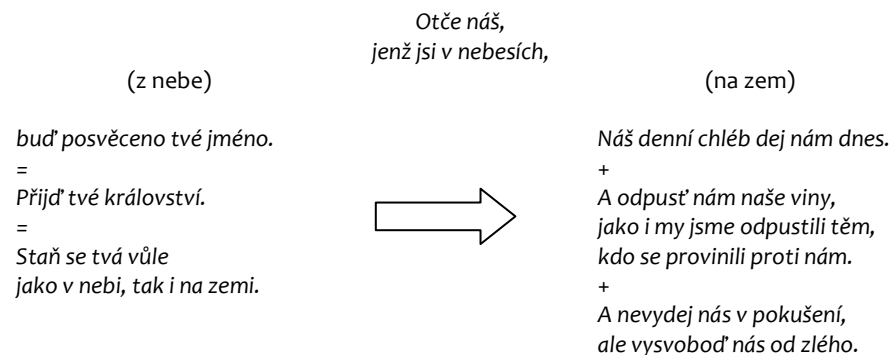
Obě verze mají stejnou logiku: Po oslovení Boha jakožto „Otce“ následují dvě, resp. tři prosby týkající se Otcových věcí, na které navazují tři prosby týkající se věcí lidských. V první části se proto opakuje zájmeno „tvůj“ (Boží), ve druhé části pak „náš“ (lidský, učednický). Pro nás uchopitelnější jsou jistě prosby žádající o „naše“ záležitosti - o chléb, odpuštění hříchů a ochranu před zlým. Těmito třemi pojmy je popsána naše časná existence a její zápasy, potřeby a ohrožení. Zde jsme doma, to vše nutně potřebujeme: a smíme, máme – nabádá nás Kristus - o to vše Boha prosit, je přece naším Otcem. Jak ale tyto tři „naše“ prosby souvisejí s prosbami o věci Otcovy, „tvé“? A co vůbec ony dvě či tři Otcovy věci znamenají?

Snad lze říci, že obě části modlitby se vzájemně jakoby zrcadlí; že jsou dvěma stranami téže mince: Náš chléb, odpuštění hříchů a ochrana ve zkouškách není ničím, co by nesouviselo s Boží vůlí, s Božím královstvím a Božím jménem. Naopak: dávat nám chléb, odpouštět naše hříchy a chránit nás před zlým: to je Otcova královská vůle, která se má dít „jako v nebi, tak i na zemi“. Právě takový je „směr“ modlitby Páně: z nebe na zem! Kýženým jevištěm dějů, o něž tu prosíme, je země: sem má přicházet Boží království, tady se má dít Boží vůle, jako se už děje na nebi. Neprosíme o vytržení ze země, o vysvobození z těla ani o konec světa, nýbrž prosíme, aby do našeho světa – do našeho živobytí, hříchem postižených vztahů, do našich zápasů se zlým – přišlo Otcovo království. První dvě, resp. tři prosby se uskutečňují ve druhých třech prosbách.

A přece nás první prosby přesahují! Jsou vyšší než naše potřeby, než naše představivost, jde v nich o víc než „jen“ o náš chléb, náš hřích či ochranu. V prvních prosbách žádáme Boha, aby se staral o své dílo, o své plány, o čest a svatost svého jména! Jde tu o věci a „potřeby“ Boží. Či jinak řečeno: v prvních dvou či třech prosbách žádáme Otce – podobně jako Pán Ježíš v Getsemane

(L 22,42b) -, aby nám pomohl slavit s Ním krok. Žádáme ho, aby konal své dílo: aby (mezi námi) posvětil své jméno, aby (mezi námi) ustavil svoje království, aby na (naší) zemi uskutečnil svou nebeskou vůli; abychom my směli být u toho, jakkoli nás tyto děje přesahují, jakkoli smíme být „pouze“ jejich malou součástí. Smíme být při tom právě i v modlitbě.

A to dvojí či trojí z počátečních proseb je vlastně jedním: Otec posvěcuje své jméno, když ustavuje svou vládu, když prosazuje svou vůli. Ba to patero či šestero modlitby představuje jeden „příběh“: když Bůh posvěcuje své jméno, pak také o nás pečuje na těle i na duchu, v dobrém i ve zlém.

Židovské modlitby se obvykle uzavíraly tzv. „brachou“, žehnající formulí. Ve starých rukopisech novozákonních spisů taková doxologie (oslavná řeč) sice k modlitbě Páně připojena není, už na začátku 2. století po Kr. se však v tom či onom znění objevuje v po-apostolských spisech. I Ježíš a apoštolové se obraceli k Bohu s žehnáním (L 10,21; 1,46nn; 1,68nn; Ř 1,25b; Ef 1,3nn atp.). Podle starého zvyku i my uzavíráme modlitbu Páně chválou: „Nebot' tvé jest království, moc i sláva navěky. Amen.“ Biblickou inspirací tohoto znění je Davidovo vzývání z 1Pa 29,10n. Prosebná modlitba Páně se tak stává modlitbou oslavnou. Doxologie je jakousi odpovědí na první tři prosby. Také poslední prosba o vysvobození zde nachází ukotvení: Otec je s to člověka vysvobodit.

ŽALMY

V Bibli najdeme modlitby na různých místech, a to modlitby různé – oslavy i nářky, kající vyznání i výkřiky o pomoc, přímlyvy i rozhovory, modlitby osobní i společné, neformální i liturgické (Gn 18,23nn; Ex 15; 2S 7,18nn; 1Kr 8,23nn; Neh 13,31b; Jr 17,14-18; Da 9,4nn atp.). „Knižkou modlící“ Bible je ale jistě žaltář! Ten je čítankou i učebnicí, pramenem i korektivem našich modliteb. Žalmy patří mezi starozákonní knihy v NZ nejcitovanější. Mniši benediktýnské tradice přezpívají 150 žalmů během jednoho týdne, tedy víc než padesátkrát za rok. Ženevská reformace všechny žalmy zhudebnila a zpočátku v bohoslužebném zpěvu používala právě a jedině je. Dodnes jsou žalmy podkladem pro hudbu, pro zpěv církve i osobní zbožnost.

Navzdory starodávné poetice jsou žalmy živé a aktuální. Propůjčují nám slova tam, kde mluvit neumíme. Ukážou nám, kde se Bohu vzdalujeme. Uvádějí nás do osobního vztahu s Bohem, ale i do společenství věřících, ba napříč staletími i do liturgie a spirituality starého Izraele. Žalmy jsou dialogické, vždyť dva či tři řádky každého verše si vzájemně odpovídají (tzv. paralelismus); jako by tu vždy mluvili dva – modlitebník a obec, obec a jedinec... a někdy také přímo Bůh.

Žaltář nás vtahuje do širší víry. Najdeme tu chvalozpěvy, nářky, díky, výtky, výbuchy radosti, ale i bolest pokání, slyšíme vítězný hlahol i pláč ponížených. Někdy se člověk s pochybami zarazí nad vysokostí, nadneseností slov; jindy by zas raději několik řádků přeskočil pro jejich hněvivost či rouhavost. Jako by se tu někdy modlil kdosi jiný, ke komu se snad ani nemohu připojit. Kristus se tu modlí - píše Bonhoeffer. V něm je vše řečeno, ukryto, pro nás uchováno. S ním a skrze něj se i my smíme žalmy modlit.

ROZPIS DENNÍHO ČTENÍ

	Žalmy	Lukáš	Modlitební katechismus / Kázání o modlitbě
24. 2.	Ž 73	L 1,1-25	Otče náš
25. 2.	Ž 74	L 1,26-56	
26. 2.	Ž 75	L 1,57-80	
27. 2.	Ž 76	L 2,1-24	
28. 2.	Ž 77	L 2,25-52	Celoživotní služba: L 2,22-39
1. 3.	Ž 78,1-39	L 3,1-38	Posvět' se jméno tvé
2. 3.	Ž 78,40-72	L 4,1-30	
3. 3.	Ž 79	L 4,31 – 5,11	
4. 3.	Ž 80	L 5,12-39	
5. 3.	Ž 81	L 6,1-26	
6. 3.	Ž 82	L 6,27-49	
7. 3.	Ž 83	L 7,1-23	Přímlyva a víra: L 7,1-10
8. 3.	Ž 84	L 7,24-50	Přijď' tvé království, buď' vůle tvá
9. 3.	Ž 85	L 8,1-25	
10. 3.	Ž 86	L 8,26-56	
11. 3.	Ž 87	L 9,1-27	
12. 3.	Ž 88	L 9,28-50	
13. 3.	Ž 89,1-19	L 9,51 – 10,16	
14. 3.	Ž 89,20-53	L 10,17-42	Radost z poznání Boha: L 10,21-24
15. 3.	Ž 90	L 11,1-26	Chléb náš vezdejší dej nám dnes
16. 3.	Ž 91	L 11,27-54	
17. 3.	Ž 92	L 12,1-21	
18. 3.	Ž 93	L 12,22-53	
19. 3.	Ž 94	L 12,54 – 13,21	
20. 3.	Ž 95	L 13,22 – 14,6	
21. 3.	Ž 96	L 14,7-35	Pozvání a překážky: L 14,15-25
22. 3.	Ž 97	L 15,1-32	Odpust' nám naše viny...
23. 3.	Ž 98	L 16,1-31	
24. 3.	Ž 99	L 17,1-37	
25. 3.	Ž 100	L 18,1-30	
26. 3.	Ž 101	L 18,31 – 19,27	
27. 3.	Ž 102,1-12	L 19,28 – 20,19	
28. 3.	Ž 102,13-29	L 20,20 – 21,4	Falešná a pravá zbožnost: L 20,45 – 21,4
29. 3.	Ž 103	L 21,5-38	Neuved' nás v pokušení...
30. 3.	Ž 104,1-23	L 22,1-30	
31. 3.	Ž 104,24-35	L 22,31-62	
1. 4.	Ž 105,1-23	L 22,63 – 23,25	Ježíšovy královské modlitby: L 23,32-46
2. 4.	Ž 105,24-45	L 23,26-49	
3. 4.	Ž 106,1-33	L 23,50 – 24,12	S Kristem na cestě: L 24,13-35
4. 4.	Ž 106,34-48	L 24,13-53	

MODLITBA PÁNĚ: ZRCADLO NAŠICH MODLITEB

Modlitbu Páně používáme v bohoslužbě či doma v jejím v doslovném znění: je tu řečeno všechno potřebné.

Můžeme jí také používat jako *vodítko*: každá její prosba se stává nadpisem, pod který řadíme prosby formulované vlastními slovy.

Modlitba Páně má ovšem sloužit také jako *měřítko*: Ke komu voláme? Co v našich modlitbách zaujímá přední místo? O co nám skutečně jde? Co naopak opojíme?

Otče náš,
který jsi na nebesích,

posvět se jméno tvé.

Přijď království tvé.

Bud' vůle tvá
jako v nebi, tak i na zemi.

Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme
našim viníkům.

A neuveď nás do pokušení,
ale zbav nás od zlého.

OSLOVENÍ: OTČE

Bůh se v Bibli představuje či je lidmi oslovován pod různými jmény. Každé z nich připomíná některou z Božích vlastností, některý z Božích skutků. Pán Ježíš nás učí oslovovat Boha jako Otce. Proč?

Připomeňte si některá Boží jména z denního čtení. Co znamenají?

- Ž 74,12-17:
- Ž 76,7-10:
- L 1,46-49:
- L 1,68-70:

Proč je Bůh nazýván také Otcem? Kdo je, jaký je?

- L 1,30-35:
- L 2,48-49:
- L 6,35-36:
- Ga 4,4-7:

Matoušovo evangelium přidává „Otče náš, který jsi na nebesích“. Co znamená tento dodatek?

- Ž 73,23-28:
- Mt 6,5-9:

Doplnění

- Kým je pro mě Bůh? Která jeho vlastnost, role, jméno stojí pro mě v popředí? Proč?
- Co pro mě znamená, že Bůh je náš Otec? A že já jsem jeho dítě, my že jsme jeho děti? Proč tomu smím věřit?
- Stavějme se před Boha v modlitbě vědomě jako děti před svého Otce. Setrvávejme v tichosti u oslovení „Otče náš“. Vyznávejme mu, kým pro nás je. A otevřejme mu své srdce – to, kým v jádru jsme - s jeho dětskými pochybnostmi a strachy, vinami, ale také radostmi a sny.

Bůh nás chce takto k sobě přivolat, abychom věřili, že on je náš pravý Otec a my že jsme jeho vlastní děti, abychom jej bezpečně a v plné důvěře prosili, jako prosí milé děti svého milého otce.

(Lutherův Menší katechismus)

Kristus nám přikázal, abychom Boha oslovovali „Otče náš“, aby v nás hned na počátku naší modlitby vzbudil k Bohu dětskou úctu a důvěru, které mají být základem naší modlitby...

(Heidelberský katechismus)

PRVNÍ PROSBY: POSVĚŤ SE JMÉNO TVÉ

První prosby modlitby se mají týkat Božích věcí. Na předním místě stojí svatost Otcova jména. Co to vypovídá o Bohu? Co to znamená pro nás?

Co znamená, že něco nebo někdo je svatý?

- Ž 78,5-8:
- L 3,15-17:
- L 3,21-22:
- L 4,33-36:

Může snad být Boží jméno znesvěceno?

- Ž 78,40-42:
- Ž 79,1-4:

Jak se má Boží jméno posvěcovat?

- L 4,1-13:
- L 5,1-11:
- L 5,17-26:

Doplnění

- Co stojí v mých modlitbách na prvním místě? Jsou to mé zájmy, anebo zájmy Boží? Já, anebo Bůh?
- Co pro mě znamená, že Bůh, náš Otec, je svatý? A že první prosba se týká posvěcování jeho jména? Jakou roli to hraje v mém životě? Jakou roli to hraje v životě našeho sboru?
- Při jakých příležitostech a nad jakými biblickými slovy si uvědomuji, že Boží jméno je svaté? Jak vůbec mohu stát před svatým Bohem? Zastavme se v modlitbě a sklánějme se před ním.

Boží jméno je jistě samo o sobě svaté; my však v této modlitbě prosíme, aby se stalo svatým i pro nás. Jak se to děje? Když je Boží slovo učeno čistě a my podle něj žijeme svatě jako Boží děti. K tomu nám, milý nebeský Otče, rač dopomáhat...
(Lutherův Menší katechismus)

První prosba zní: „Posvěť se jméno tvé.“ To znamená: Dej nám, abychom tě především správně poznávali a abychom tě posvěcovali, oslavovali a chválili ve všech tvých skutcích, z nichž září tvá všemohoucnost, moudrost, dobrota, spravedlnost, milosrdenství a pravda. Dej nám také, abychom nasměrovali celý svůj život – všechny své myšlenky, slova i činy – k tomu, aby tvé jméno nebylo kvůli nám zneváženo, nýbrž ctěno a chváleno.

(Heidelberský katechismus)

PRVNÍ PROSBY: PŘIJĚ KRÁLOVSTVÍ TVÉ...

V modlitbě se smíme stávat účastníky Božích odvěkých plánů. Jaké to jsou plány? Jakou v nich hrajeme roli?

Co je Boží království? Kde se prostírá? Jak vypadá?

- Ž 84,2-5:
- Ž 87,1-7:
- L 8,19-21:
- L 9,1-6:
- L 9,20-22:

Proč máme prosit, aby Boží království přišlo?

- L 7,12:
- L 7,28-34:
- L 9,27:
- Ž 86,14-17:
- Ž 89,30-47:

Co je vůlí Boha Krále?

- L 7,13-16:
- L 7,47-50:
- L 9,23-27:
- Ž 89,2-5:
- Ž 89,6-12:

Doplnění

- V modlitbě předkládáme Bohu Králi vlastní žádosti a potřeby. Jakou roli ale v naší modlitbě hrají přání a vůle Boží?
- Zkusme sestavit aspoň malý soupis toho, co Bůh chce, obecně i při nás dnes. Postavme věci jeho vlády na přední místa svých osobních i společných modliteb. Modleme se dnes právě za ně.
- Jakou roli hraje v Božím kralování naše modlitba? Jaké místo mají naše vlastní prosby a přání? Co s nevyslyšenými modlitbami?

Boží království jistě přijde samo i bez naší modlitby; my však v této modlitbě prosíme, aby přišlo i k nám. Jak se to děje? Když nám nebeský Otec dává svého svatého Ducha, abychom jeho svatému slovu skrze milost věřili a podle něj žili nyní zde časně i potom tam věčně.

(Lutherův Menší katechismus)

Druhá prosba zní: „Přijď království tvé.“ To znamená: Vládni nám svým slovem i Duchem, abychom se ti stále více poddávali. Zachovávej a rozšiřuj svou církev a znič ďáblovu skutky i veškerou moc, která se staví proti tobě. Znič všechny zlé nápady, které jsou vymyšleny proti tvému svatému slovu, dokud nepřijde dokonalost tvého království, v němž ty budeš všechno ve všem.

(Heidelberský katechismus)

DRUHÉ PROSBY: CHLÉB NÁŠ VEZDEJŠÍ DEJ NÁM DNES

Boží království zahrnuje i naše živobytí, nebeský Otec pečuje o naše pozemské záležitosti. Dobře ví, co potřebujeme, dříve než ho prosíme; a přece se k němu máme vědomě obracet.

Co všechno se může skrývat pod „*chlebem naším vezdejším*“?

- Ž 90,9-12:
- Ž 90,15-17:
- Ž 91,1-6:
- L 12,22:

Jakých postojů se máme vyvarovat ve vztahu k živobytí?

- Ž 95,7-11:
- L 12,13-21:
- L 12,22-30:

Jak si naopak máme počínat?

- L 11,5-8:
- L 11,9-13:
- L 12,22-30:
- L 12,31-34:

Doplnění

- Máme techniku, supermarkety, nemocnice, pečující stát. A přece nejsme soběstační! Co jsme prožili, co prožíváme?
- Jaký smysl má rodinná modlitba před jídlem? Jaký smysl má v Božím království prosba a přimluva za vezdejší potřeby?
- Sdílejme se o své všední starosti, předkládejme je společně Otci. Děkujme mu za jeho dary.

Bůh dává denní chléb i bez našich proseb, i lidem zlým; my však v této modlitbě prosíme, aby nám to dal poznat a tak přijímat náš vezdejší chléb s důkčověním. Co nazýváme vezdejším či denním chlebem? Všechno, čeho je třeba tělu i životu, to jest například pokrm, nápoj, oděv, obuv, příbytek, domov, pole, dobytek, peníze, majetek, zbožného a dobrotivého manžela či manželku, děti a služebnictvo, zbožné, dobrotivé a věrné panovníky, dobrou vládu, dobré počasí, mír, zdraví, kázeň a vycování, čest a úctu, dobré přátele, věrné sousedy a podobně.

(Lutherův Menší katechismus)

Čtvrtá prosba zní: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ Modlíme se takto: Zaopatři nás vším potřebným pro náš tělesný život, abychom tak poznávali, že jsi jediným zdrojem všeho dobrého a že bez tvého požehnání nám neprospějí ani naše starosti a práce ani tvé dary. A dej nám, abychom svou důvěru odvraceli od stvořených bytostí a vkládali ji pouze v tebe.

(Heidelberský katechismus)

DRUHÉ PROSBY: ODPUSŤ NÁM NAŠE VINY...

Kde kraluje svatý Bůh, tam vládne právo. A také milost. Proto ho smíme prosit, aby nám odpustil, čím se proviňujeme proti jeho pravidlům nebo proti vlastním závazkům. Proto máme a smíme sami žít z odpuštění.

Proč patří naše hříchy do modlitby?

- Ž 99,1-5:
- L 17,26-30:

Jak vypadá pravé pokání?

- L 15,11-21:
- L 18,9-14:
- L 19,1-10:

Jak vypadá Boží odpuštění?

- L 15,4-5.8:
- L 15,22-24:
- L 19,5.9-10:

Jak má vypadat naše odpuštění?

- L 15,25-32:
- L 17,3-6:

Doplnění

- Známe svou hříšnost? Víme o své nedověře a neposlušnosti? O nesplněných závazcích? Jak si to vše uvědomujeme? Co nám zde pomáhá? A co nám naopak nastavuje křivé zrcadlo?
- Umíme Bohu vyznávat své hříchy a prosit ho o odpuštění? Jak to děláme, kdy? Využíváme dar bratrské zpovědi? Jakou roli hraje vyznání hříchů a ujištění o Boží dobrotě v našich shromážděních?
- Kdo odpuštění přijímá, musí ho také sám dávat. Co znamená, odpustit svým viníkům? V čem selháváme? Co nám pomáhá?

V této modlitbě prosíme, aby nebeský Otec nehleděl na naše hříchy a neodmítal kvůli nim tyto prosby, neboť nejsme hodni ničeho z toho, o čem prosíme, nic jsme si také nezasloužili; on nám to všechno dává z milosti, ačkoli se každý den dopouštíme mnoha hříchů a zasloužíme si jen trest. I my naproti tomu chceme sami srdečně odpouštět a ochotně prokazovat dobro těm, kteří se na nás prohřešili nebo nám ukřivdili.

(Lutherův Menší katechismus)

Pátá prosba zní: „Odpusť nám naše viny...“ Modlíme se tak: Pro Kristovu krev nám ubohým hříšníkům nepočítej žádné naše nepravosti ani zlo, které se nás stále ještě přidržuje. A pro svědectví tvé milosti, jež v sobě nacházíme, chceme také my ze srdce odpouštět svým bližním.

(Heidelberský katechismus)

DRUHÉ PROSBY: A NEUVOĎ NÁS V POKUŠENÍ...

Našemu Otci náleží království i moc i sláva, a sice jako v nebi, tak i na zemi, ba v hlubinách lidského života. Proto ho smíme prosit nejen o ochranu uprostřed zkoušek, ale vůbec o vysvobození ze všeho zlého.

Jakým zkouškám a pokušením byl vystaven Ježíš?

- L 22,41-46:
- L 23,7-11:

Jakým zkouškám a pokušením můžeme čelit my?

- L 21,7-9:
- L 21,10-12.16-17:
- L 21,34-35:
- L 22,24-25:
- L 22,54-60:

Jak nám Kristus pomáhá obstát, jak nás zachraňuje?

- L 21,13-19:
- L 21,36:
- L 22,31-34:
- L 22,40:

Proč smíme Boha prosit o ochranu a vysvobození?

- Ž 103,8-14:

Doplnění

- Jakým zkouškám čelíme? Které se pro nás stávají pokušením k hříchu?
- Pokud je to možné, modleme se za sebe navzájem. Nezapomínejme na zlo, s kterým se potýká náš, či vlastně Boží svět.
- Můžeme se podělit o nějaké zkušenosti s tím, jak nám Bůh pomohl obstát nebo jak nás přímo vysvobodil?

Bůh sice nikoho nepokouší; my však v této modlitbě prosíme, aby nás Bůh ochraňoval a zachovával, když nás ďábel, svět i naše tělo chtějí oklamat a svést k nevěře, zoufalství, beznaději a k jiným velkým proviněním a nepravostem; a jestliže se v takovém pokušení přece ocitneme, abychom nakonec přece zvítězili a vítězství si podrželi.

Na závěr této modlitby prosíme, aby nás nebeský Otec zachránil ode všeho zlého a od každé úhony na těle i duši, majetku i cti, a nakonec, až přijde hodina naší smrti, aby nám dopřál pokojné skonání a milostivě nás z tohoto údolí pláče vzal k sobě do nebe.

(Lutherův Menší katechismus)

Šestá prosba zní: „A neuved' nás v pokušení...“ Což znamená: Sami o sobě jsme tak slabí, že nedokážeme obstát ani na chvíli. A k tomu nás nepřestávají napadat úhlavní nepřátelé – ďábel, svět i naše vlastní tělo, náchylné k hříchu. Proto nás zachovej a posiluj skrze moc svého svatého Ducha, abychom jim dokázali pevně odolávat a v tomto duchovním boji nepodlehli, dokud nedosáhneme úplného vítězství.

(Heidelberský katechismus)

RODINNÁ POBOŽNOST

K dobré křesťanské tradici patří rodinné pobožnosti, modlitební ztišení rodičů s dětmi. Mnozí je rádi praktikují. Mnozí naopak cítí, že by je měli – když ne denně, pak alespoň jednou týdně - konat, ovšem potýkají se s různými vnějšími obtížemi a vnitřními překážkami. Jiní po nich ani netouží. Do cesty se staví strach ze selhání i lenivá nechuť, vycházející možná z vlastních nepovzbudivých zkušeností. Rodinná pobožnost se některým spojuje s nudou, s dojmem nátlaku, zastaralosti, neúčinnosti. Někdo potřebuje teprve začít sám u sebe a pravidelně se modlit. Jiní si zkrátka jen nevědí rady.

Budiž řečeno, že jakkoli může tradice i současná literatura nabízet užitečné rady a podněty, pozitivní vzory a povzbudivá svědectví, Bible sama přináší spíše jen obecnější nápovědi. **Starý zákon** počítá s „duchovním rozhovorem“ rodičů s dětmi, a to v přirozeném běhu všedního dne (Dt 6,4-9; 6,20nn; Př 1,8n aj.): rodiče při nejrůznějších příležitostech dětem vyprávějí, jindy jim radí a napomínají je, někdy kárají je a trestají; děti se rodičů vyptávají a rodiče odpovídají – a děti tak vrůstají do příběhů a smluv Izraele. Lid staré smlouvy byl vybaven rituálními řádů a kalendářem svátků, které s dětmi počítají (Dt 14,22nn; Ex 12,1nn; 13,1nn aj.). V rodinné i národní zbožnosti Izraele hraje klíčovou roli stolování (Gn 18,3nn; Ex 12,1nn; 24,9n; Lv 11; Dt 12,1nn; 1S 1,4nn atp.). Rabínská tradice bude kulinářský a pedagogický aspekt svátků kultivovat, jak víme např. z pořadu pesachové hostiny, kde se slova vyprávění prolínají se symbolickými úkony, modlitby se zábavnými písničkami, bohoslužba s jídlem ahrou. V době po babylonském zajetí se židovská zbožnost formovala kolem tří ohnisek – kolem chrámu s obětním kultem, kolem synagógy jakožto místa biblického studia a kolem domácího (všedního i svátečního) stolu. Synagóga byla spíše doménou mužů, žena měla výraznější slovo doma (Př 31,10nn). Třebaže je to otec, resp. manžel, na koho se Zákon v první řadě obrací (Ex 20,8-11.17) a komu svěřuje dokonce „právo veta“ nad některými aspekty zbožnosti manželky či dcery (Nu 30,4nn), neoznačuje ho za „kněze“ rodiny. Oba rodiče jsou pro své děti nositeli Božího dědictví a naučení (Ex 20,12; Ž 116,16; Př 31,1 aj.).

Pán Ježíš respektoval základní rámce tehdejší společnosti, i pro něj hrálo stolování centrální úlohu. Tradice ovšem provokativně prolamoval tehdy, když se stavěly do cesty evangeliu či lásce (L 1,46-55; 7,36nn atp.). Ježíšovými nejbližšími žáky byli muži, za své žáky a svědky ale – proti dobovému mravu - přijímal také ženy (L 10,39.42; Mk 16,6n); proti všem očekáváním se ujímal dokonce děti a vyzdvihoval je jako příkladné občany Božího království, ba jako své reprezentanty (L 18,15-17; Mt 18,1-5). Ani **apoštolové** nám neotvírají hlubší pohledy do života rodin, nýbrž zřejmě počítají s dobovým rámcem, přičemž ho – je-li to nutné - kristovsky prolamují (Ef 5,21nn; Ga 3,26-28). Z jediného místa, které se výslovně dotýká modlitby manželů, se zdá, že Pavel počítá spíše s tím, že muž a žena se modlí odděleně, zatímco jejich společný čas se naplňuje v tělesném sjednocení (1K 7,3-5). V „domácích tabulích“, jak apoštolská naučení pro život domácnosti nazval Luther (Ef 6,1-4; Ko 3,20n), vidíme obrázek laskavé rodičovské výchovy dětí ve víře a v bázni Boží. Konkrétnější rady, natož přikázání nám Nový zákon nepředkládá.

Z Písma každopádně vyplývá, že jedním z úkolů rodiny je uchovávat a mezi generacemi předávat poklad Božího slova (Gn 18,19; Ž 78,5; Ef 6,4b). Starý zákon zmiňuje nástroje rozhovoru a výuky, osobního vzoru, ale také slavení a účasti na rituálním životě lidu. Nový zákon ví o sousedství rodiny a církve, které se sice vzájemně různě prostupují, ale nesplynou (1Tm 3,4n; 5,4.16; 2Tm 1,5; 3,10nn). Nečteme, jak přesně se za podmínek nové smlouvy víra v rodině předává. Podoba a nástroje rodinné zbožnosti zřejmě patří ke kulturnímu dědictví, mají individuální zabarvení a jsou předmětem úvah i proměn.

Forma a délka rodinné pobožnosti se má pochopitelně přizpůsobovat věku dětí. Čím menší děti, tím kratší pobožnosti. Pamatujme ovšem, že ohledně zbožných úkonů obecně platí, že méně bývá lepší než více (srov. Kaz 4,17 – 5,1). S malými dětmi budeme „jen“ číst (nebo vlastními slovy vyprávět) předně biblické příběhy a krátce se pomodlíme; pro lepší názornost použijeme dětskou Bibli, nezapomeneme na zpěv. Je-li to ale možné, můžeme pěstovat i strukturovanější formy; zařazujeme krátká čtení z běžné Bible, aby se děti seznamovaly se zvláštním, leckdy (i pro nás dospělým) cizím světem a jazykem

Bible ve všech jejích částech (rodiče samozřejmě zvaží, která látka je pro děti vhodná).

K pilířům rodinné pobožnosti tradičně patří společný **zpěv** (s nástrojem i bez doprovodu), **čtení** Písma, (pokud možno) krátký **rozhovor** nad Písmem, (je-li to možné, rozhovor o uplynulém dni či o nastávajících dnech) a stručná, zato konkrétní rodičovská **modlitba** (a modlitby dětí); vhodná je také modlitba Páně. V modlitbě děkujeme za Boží dary, vyznáváme své viny a prosíme za sebe, své blízké, za sbor i za svět. Rodinnou pobožnost je dobré zřetelně **zahájit**, např. „ve jménu Pána Ježíše“, a také zřetelně **zakončit**, např. krátkým požehnáním. V rodině jsme doma, mezi svými; improvizace a spontánnost zde mají své bezpečné místo! Přehledný plán a odhadnutelná délka pobožnosti (s předškolními a mladšími školními dětmi kolem 10 minut), stejně jako pevné liturgické prvky, mohou však přispět k poklidu a u malých i velkých odbourávat obavy z dlouhé chvíle či bezradnosti.

Pomůckou, která napomáhá ztišení a přehlednosti, je vhodné **místo** pobožnosti, např. uklizený jídelní stůl, kolem kterého se rodina sesedne. Rozumné je také využívat určitou denní **dobu** – dle možností buď ráno v závěru snídani, než se rodina rozejde do školy a práce, anebo večer hned po večeři či později, než jdou malé děti spát. Pobožnost s biblickým vyprávěním a písničkou pak slouží také ke zklidnění. Vhodný může být čas sobotní večere, která se díky strukturované pobožnosti může proměnit v „šabatovou“ slavnost. Nebojme se gest, jako je vkládání rukou či pozdvížené ruce při požehnání, a materiálních symbolů, např. zapálené svíce.

Netřeba zdůrazňovat, že primární rodinnou pobožností je **modlitba před jídlem** či po jídle (Mt 14,19; 26,26-30; 1Tm 4,4n; Ž 145,14-16; 147,7-9). Zde vyjadřujeme díky za Boží dary prostřeného stolu, za Otcovu pozemskou péči o nás. Zveme Boha, aby byl naším „hostem“ a Pánem. Prosíme o vezdejší chléb i do budoucnosti, a to nejen pro sebe. Rodinný stůl tak je možná vůbec prvním místem, kde se cvičíme ve zbožnosti a víře, a to malí i velcí.

Příklad pořadu večerní rodinné pobožnosti¹

Dospělý	Chvilke naší modlitby ať je ve jménu Boha Otce i Syna i Ducha svatého.
Všichni	Amen.
Písnička	
Čtení z Bible	
Modlitba	Pane Bože, děkujeme ti za celý den a za všechny dary, které jsme dnes od tebe přijali... Je jich víc, než si zasluhujeme! Prosíme, odpusť, co jsme nedobrého udělali – myšlenkami, slovy i činy. Odpusť, kde jsme dnes nejednali podle tvé vůle... Prosíme tě za svou rodinu a sbor. Prosíme za své kamarády, za učitele, za lidi, kteří mají odpovědnost a moc... Prosíme za všechny, kteří potřebují pomoc, za lidi nemocné, postižené válkou, hladem a neštěstím, opuštěné... Prosíme, dopřej nám nyní pokojnou noc, klidné sny, nové síly a zdraví do zítřejšího dne. Prosíme, pomoz nám ve všem, co nás zítra čeká...
Otče náš	Děkujeme za Pána Ježíše, tvého Syna! Že se pro nás narodil, žil, zemřel i vstal z mrtvých; že nám kraluje, očisťuje nás od hříchů a svým slovem a Duchem přivádí k tobě. Proto se společně modlíme tak, jak nás to naučil...
Dospělý	Pán nám žehnej, ode všeho zlého nás ochraňuj a ved' nás do svého království.
Všichni	Amen.

¹ Inspirováno pořadem večerní modlitby z brožury „Modlitba v rodině“, vydané Královéhradeckou diecézí ČČSH 2016.

MALÁ ČÍTANKA MODLITEB

Pane Ježíši Kriste, Synu Boží, smiluj se nade mnou.

tzv. modlitba Ježíšova

*Svrchovaný Pane mého života, neopouštěj mě
v bouři ducha zapomnění, lehkosti, pýchy a řečnosti.*

Dopřej naopak svému služebníku ducha obezřetnosti, pokory, trpělivosti a lásky.

Svrchovaný Pane, ať vidím své viny a neodsuzuji svého bratra.

Buď požehnaný na věky věků.

Efrém Syrský (306-373)

Dýchej ve mně, Duchu svatý, abych svatě myslel!

Pobízej mě, Duchu svatý, abych svatě jednal!

Nadchni mě, Duchu svatý, abych svatost miloval.

Posiluj mě, Duchu svatý, abych svatost ochraňoval!

Ochraňuj mě, Duchu svatý, abych svatost nikdy neztratil!

Augustin (354-430)

Pane, učiň mne nástrojem svého pokoje:

Kde je nenávisť, ať přináším lásku,

kde je urážka, ať přináším odpuštění,

kde je nesvornost, ať přináším jednotu,

kde je omyl, ať přináším pravdu,

kde je pochybnost, ať přináším víru,

kde je zoufalství, ať přináším naději,

kde je temnota, ať přináším světlo,

kde je smutek, ať přináším radost.

Pane, učiň, ať nechci

být tolik utěšován, jako spíše utěšovat,

být chápán, jako spíše chápat,

být milován, jako spíše milovat.

František z Assisi (1182–1226)

Ó nejsladší Kriste,

táhni nás slabé za sebou,

poněvadž když ty nás nepotáhneš, nemůžeme tě následovat.

Dej statečného ducha, aby byl pohotový,

a je-li tělo mdlé, ať předchází, prostředkuje i následuje tvá milost,

protože bez tebe nemůžeme nic činit.

Dej ducha odhodlaného, srdce nebojácné,

víru pravou, naději pevnou a lásku dokonalou,

abychom za tebe nasadili nejtrpělivěji

a s radostí svůj život.

Jan Hus (1369-1415)

Můj Pane a můj Bože,
vezmi ode mne všechno, co mi brání na cestě k Tobě!
Můj Pane a můj Bože,
dej mi všechno, co mi pomáhá na cestě k Tobě!
Můj Pane a můj Bože,
vezmi mne mně samotnému, a dej mne Tobě do vlastnictví!

Mikuláš z Flüe (1417-1487)

Děkuji ti, můj nebeský Otče, skrze Ježíše Krista, tvého milého Syna,
že jsi mne této noci chránil od každé úhony i před vším nebezpečím,
a prosím tě, ochraňuj mne i v tento den před hříchy i před vším zlem,
aby se ti líbilo všechno mé konání i můj život.
Poroučím sebe, své těle i duši i všechno do tvých rukou.
Tvůj svatý anděl nechť je se mnou,
aby zlý nepřítel neměl nade mnou žádnou moc.

Děkuji ti, můj nebeský Otče, skrze Ježíše Krista, tvého milého Syna,
že jsi mne v tento den milostivě chránil,
a prosím tě, odpusť mi všechny mé hříchy a nepravosti,
kterých jsem se dopustil,
a milostivě mne ochraňuj i po tuto noc.
Poroučím sebe, své tělo a duši i všechno do tvých rukou.
Tvůj svatý anděl nechť je se mnou,
aby zlý nepřítel neměl nade mnou žádnou moc.

Milý Pane, nedovedu si tě žel vtisknout či vrýt do svého srdce,
proto mi k tomu pomoz
a dej, abych tě opravdu mohl poznat
a byl tak stvořením k tvému obrazu.

Milý Bože, jsem tvé stvoření.
Tys mi uložil tento kříž, ty mě necháváš trpět.
Ty mi říkáš: vydrž to – kvůli mně, dobře ti to oplatím.
Ano, milý Bože, protože ty to tak chceš,
chci to ze srdce rád konat.

Milý Pane a Bože, ochraňuj milostivě plody na poli i v zahradě.
Očisti vzduch. Dej v pravý čas déšť i dobré počasí.
Nechej plodům dozrát.
Žehnej plodům této země.
Dej jim růst, aby nám byly ku zdraví a užitku.
Ochraňuj nás také před tím, abychom je zneužívali,
ničili jimi život, podporovali jimi bezpráví, přecpávaní a flákačství.

Můj Pane Kriste,
ty jsi svým zmrtvýchvstáním přemohl a zdolal moje hříchy.
Proč bych se měl tedy být a děsit?
Proč bych neměl být dobré mysli?
A proč bych se neměl radovat?

Martin Luther (1483-1546)

Vzdálený jsem byl od tebe, Bože, sladkosti věčná,
ale ty smilovav se, přiblížil ses ke mně,
bloudil jsem, ale tys mě upamatoval,
motal sem se, nevěda kam jít,
ale tys mě navedl na pravou cestu,
zašel jsem od tebe a ztratil jsem tebe i sebe,
ale tys mne navrátil mně i sobě.

Nebe a země od tebe jsou a dobré jsou
a krásné jsou a žádostivé jsou, protože od tebe jsou,
avšak nejsou ani tak dobré, ani tak krásné,
ani tak žádostivé jako ty, Učinitel jejich,
proto duše hledající potěšení nemohou se nasytit.

Ty jsi, Pane, plnost plností,
srdce naše je neuspokojené, dokud nezakotví v tobě.

Zdržuj mě, Pane, veď mne, nes mě,
abych od tebe nebloudil a neklesal.
Dej, ať tě miluji milováním věčným
a vedle tebe nemiluji žádné věci,
leč pro tebe a v tobě, láska neskonalá.

Duch tvůj dobrý spravuj mě
a tvé milosrdenství mě sprovázej
po cestách mých.

J. A. Komenský (1592-1670)

Pane, dej, abych s duševním pokojem přijímal všechno,
co mně přinese tento den.
Dej, abych se ve všem úplně odevzdal do Tvé svaté vůle;
každou hodinu tohoto dne mě ve všem uč a podepři.

Všechny zprávy, které během dne obdržím,
mě nauč přijímat s pokojnou myslí a pevným přesvědčením,
že ve všem je Tvá svatá vůle.

Ve všem, co dělám a ve všem, co říkám,
veď moje myšlenky a city.

Ve všech neočekávaných situacích nedopusť,
abych zapomněl, že všechno jsi seslal Ty.

Nauč mě jednat přímo a rozumně s každým členem rodiny,
abych nikoho nezarmoutil a nikomu neublížil.

Pane, dej mi překonat tíhu nového dne
a zvládnout všechny události v jeho průběhu.
Veď mou vůli a nauč mě modlit se, doufat, věřit a odpouštět.

modlitba optinských starců (19. st.)